



# NORGES HØYESTERETT

## D O M

avsagt 18. januar 2021 av Høyesterett i avdeling med

dommer Jens Edvin A. Skoghøy  
dommer Ragnhild Noer  
dommer Knut H. Kallerud  
dommer Arne Ringnes  
dommer Erik Thyness

**HR-2021-62-A, (sak nr. 20-136828SIV-HRET)**  
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 31. august 2020

Slangsvold barnehage  
Glombo barnehage AS  
Wilbergjordet barnehage  
Hjørgunn barnehage  
Benedicte Gundersen AS  
Læringsverkstedet Begby DoReMi  
barnehage  
Læringsverkstedet Trosvik DoReMi  
barnehage  
Fotspor barnehage AS  
Naturbarna AS  
Noas Park barnehage AS  
Roselia barnehage SA  
Samvirkebarnehagene SA  
Lyngmo barnehage  
Blomsterøya barnehage SA

(advokat Morten Steenstrup)

Private Barnehagers Landsforbund  
(partshjelper)

(advokat Einar Brunnes – til prøve)

mot

Fredrikstad kommune

(advokat Alex Borch)

## S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Ringnes:**

**Sakens spørsmål og bakgrunn**

- (2) Saken gjelder gyldigheten av Fredrikstad kommunes vedtak om driftstilskudd til private barnehager for 2014 og 2015. Spørsmålet i saken er om kommunens beregning av driftstilskuddet er i samsvar med barnehagelovens vilkår om at kommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager.
- (3) De ankende parter – som heretter omtales som de private barnehagene – driver til sammen 20 privateide barnehager i Fredrikstad kommune.
- (4) Driften av private barnehager finansieres i det vesentlige gjennom offentlige driftstilskudd. Siden 2011 er det kommunene som står for den offentlige delen av finansieringen av både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Kommunene mottar rammefinansiering fra staten. Barnehageloven bestemmer at kommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager. Det fremgår av forskriftene til loven at driftstilskuddet til ordinær drift skal beregnes ut fra gjennomsnittlige driftskostnader per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager.
- (5) Det kommunale driftstilskuddet utgjør anslagsvis 80 til 85 prosent av de private barnehagenes driftsinntekter. Resten av driftsinntektene kommer fra foreldrebetaling. Lønnskostnadene er den høyeste enkeltkostnaden knyttet til drift av barnehager.
- (6) I Fredrikstad kommune var det 18 kommunale barnehager da tilskuddsvedtakene for 2014 og 2015 ble truffet. I tre av barnehagene var det i tillegg til ordinære avdelinger også avdelinger med særlig tilrettelagte tilbud for barn med spesielle behov, som minoritetsspråklige barn og barn som lider av autisme, hørselshemming eller utviklingsforstyrrelser. Til sammen var det cirka 25 barn som gikk i disse spesialavdelingene i hvert av de to aktuelle årene. De private barnehagene i kommunen hadde ikke tilbud til barn med slike særlige behov.
- (7) Da Fredrikstad kommune beregnet gjennomsnittlige driftskostnader per heltidsplass i sine barnehager for årene 2014 og 2015, ble lønnsutgiftene til personalet ved spesialavdelingene i det alt vesentlige ikke regnet med. Bemanningen ved disse avdelingene var hovedsakelig personer med spesialkompetanse, og lønnen til disse ble ikke ansett som kostnader til ordinær drift. Samtlige barn i spesialavdelingene ble imidlertid tatt med ved utregningen. Resultatet av denne utregningsmåten var at gjennomsnittlig driftsutgift per heltidsplass ble lavere enn dersom barna ved spesialavdelingene var blitt holdt utenfor. Dermed fikk de private barnehagene et lavere tilskudd enn de ville ha fått om barna ikke hadde blitt telt med.
- (8) De private barnehagene tok 18. mai 2018 ut søksmål for Fredrikstad tingrett. Søksmålet omfattet opprinnelig også tilskuddsvedtak for 2016 og 2017, men denne delen av søksmålet ble frafalt før hovedforhandlingen, da partene var enige om at domsutfallet for 2014 og 2015 også skulle legges til grunn for senere år.

- (9) Fredrikstad tingrett avsa 28. oktober 2019 dom med slik domsslutning:
- «1. Fredrikstad kommune frifinnes.
  2. Saksøkerne dømmes til å betale sakskostnader til Fredrikstad kommune med 379 477 kroner. Saksøkerne hefter felles for sakskostnadene.»
- (10) De private barnehagene anket dommen til Borgarting lagmannsrett, som 31. august 2020 avsa dom med slik domsslutning:
- «1. Ankene forkastes. I tingrettens domsslutning punkt 2 gjøres den endring at oppfyllelsesfristen settes til to uker etter forkynnelsen av tingrettens dom.
  2. De ankende partene dømmes til å betale sakskostnader til Fredrikstad kommune med 157 889 – etthundreogfemtisjutusenåttehundreogåttini – kroner innen to uker etter forkynnelsen av denne dommen. De ankende partene hefter sammen for beløpet.»
- (11) De private barnehagene har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse. Private Barnehagers Landsforbund har erklært partshjelp til støtte for de ankende parter, jf. tvisteloven § 15-7.
- Partenes syn på saken**
- (12) De ankende parter – *Slangsvold barnehage med flere* – har i hovedtrekk anført:
- (13) Domstolene har full prøvelsesrett. Kommunen har anvendt en beregningsmetode som fører til at driftstilskuddet per heltidsplass til de private barnehagene blir lavere enn det kommunen benytter til drift per heltidsplass i de kommunale barnehagenes ordinære avdelinger.
- (14) Kommunens beregningsmetode er i strid med kravet om økonomisk likebehandling som fulgte av den tidligere § 14 i barnehageloven og forskriftene til denne. Det er ikke tilstrekkelig at forskriftene kan sikre likeverdighet på et «overordnet nivå», slik lagmannsretten legger til grunn. Både barnehageloven og forskriftene setter krav om konkret økonomisk likebehandling. Dette prinsippet er bestemmende for tolkningen av forskriftenes bestemmelser om hvordan tilskuddet til driftskostnader skal beregnes.
- (15) Det er flere alternative beregningsmåter som vil ivareta likeverdighetsprinsippet.
- (16) *Slangsvold barnehage med flere* har nedlagt slik påstand:
- «1. Fredrikstad kommunes vedtak om tilskudd for årene 2014 og 2015 kjennes ugyldige.
  2. Fredrikstad kommune plikter å erstatte ankende parters sakskostnader for tingretten og lagmannsretten og for Høyesterett.»
- (17) Partshjelperen – *Private Barnehagers Landsforbund* – har sluttet seg til de ankende parters anførsler og har nedlagt slik påstand:

- «1. Fredrikstad kommunes vedtak om tilskudd for årene 2014 og 2015 kjennes ugyldige.
- 2. Fredrikstad kommune plikter å betale Private Barnehagers Landsforbund sakskostnader for Høyesterett.»

- (18) Ankemotparten – *Fredrikstad kommune* – har i hovedtrekk anført:
- (19) Lagmannsrettens rettsanvendelse er riktig. Beregningen av gjennomsnittlige driftskostnader er i overenstemmelse med forskriftene, rundskriv og veiledere fra Utdanningsdirektoratet. Kommunen ønsket å integrere barna med særlige behov med andre barn, og det fremgår av regelverket at alle heltidsplassene i de kommunale barnehagene skal regnes med.
- (20) Det var videre i tråd med regelverket at lønnsutgiftene til personalet i spesialavdelingene i det vesentlige ble trukket ut av beregningsgrunnlaget. Det skal etter forskriftene bare ytes tilskudd til kostnader til ordinær drift. Det fremgår uttrykkelig av rundskriv at kostnader til spesialpedagogisk hjelp samt til minoritetspråklige og barn som har nedsatt funksjonsevne, ikke skal tas med ved beregningen av tilskudd.
- (21) De private barnehagene vil få særlig tilskudd dersom de har et tilsvarende tilbud som kommunen til barn med særlige behov, og de behandles derved likeverdig. De alternative beregningsmodellene som de ankende parter har trukket frem, reiser nye problemer, slik lagmannsretten har pekt på.
- (22) Beregningen bygger på skjønnsmessige vurderinger. Kommunen har lagt til grunn en riktig lovforståelse og har utøvd et godt overveid skjønn. Dette skjønnnet må domstolene være varsomme med å overprøve.
- (23) Kommunen er enig i at kommunens beregning har ført til et lavere driftstilskudd til de private barnehagene, og at denne forskjellen ikke er bagatellmessig. Kommunen er videre enig i at dersom Høyesterett kommer til at kommunens beregning er i strid med loven, må feilen føre til ugyldighet.
- (24) Fredrikstad kommune har nedlagt slik påstand:
- «1. Anken forkastes.
  - 2. De ankende partene og Private Barnehagers Landsforbund dømmes til å betale sakskostnader til Fredrikstad kommune for Høyesterett.»

### **Mitt syn på saken**

#### *Reglene om driftstilskudd i barnehageloven og forskriftene*

- (25) Da Fredrikstad kommune traff tilskuddsvedtakene, var barnehagelovens bestemmelse om kommunalt tilskudd til private barnehager fastsatt i lovens § 14. Bestemmelsens første, annet og tredje ledd hadde denne ordlyden:

«Kommunen skal yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente, ikke-kommunale barnehager i kommunen, forutsatt at barnehagen har søkt om godkjenning før barnehagesektoren er blitt rammefinansiert.

Kommunen kan yte tilskudd til barnehager som søker om godkjenning etter at barnehagesektoren er rammefinansiert.

Godkjente ikke-kommunale barnehager, jf. første og andre ledd, skal behandles likeverdig med kommunale barnehager i forhold til offentlig tilskudd. Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om hva som menes med likeverdig behandling.»

- (26) Bestemmelsen er endret med virkning fra 1. januar 2021 og flyttet til § 19 i loven. Det sentrale i vår sak er vilkåret om likeverdig behandling. Dette kravet er videreført i § 19, men med en mer presis språklig utforming. Lovens formulering er nå at «[k]ommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager».
- (27) Jeg nevner videre at henvisningen til rammefinansiering i § 14 første og annet ledd er tatt ut, da den er ansett overflødig, se Prop. 96 L (2019–2020) side 143. Det kan også bemerkes – selv om det er uten betydning for foreliggende sak – at forskriftskompetansen er flyttet fra Kongen til departementet.
- (28) Som det fremgår av § 14 tredje ledd, kan det gis forskrifter med nærmere bestemmelser om hva som menes med likeverdig behandling. For 2014 gjaldt forskrift 29. oktober 2010 nr. 1379 om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Forskriften var sist endret med virkning fra 1. januar 2013.
- (29) Paragrafene 1 og 2 gjentok plikten etter lovens § 14 til å sørge for at private barnehager behandles likeverdig med kommunale barnehager ved tilskuddstildelingen. I § 3 var det bestemt at det kommunale tilskuddet skulle dekke kostnader til ordinær drift i barnehagen som ikke dekkes av andre offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Videre var det presisert at kostnader til ordinær drift omfatter driftskostnader, kapitalkostnader og administrasjonskostnader.
- (30) Paragraf 4 ga bestemmelser om beregning av tilskudd til driftskostnader. Det var her bestemt at tilskuddet skulle «beregnes ut fra gjennomsnittlige budsjetterte driftskostnader per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager.»
- (31) Forskriften ble endret i 2014 med virkning for vedtak om tilskudd for 2015. Grunnlaget for beregningen av tilskuddet ble endret fra budsjetterte driftskostnader til kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret. For øvrig var innholdet i det vesentlige det samme som det som gjaldt for 2014.
- (32) Jeg nevner at Utdanningsdirektoratet har publisert rundskriv og veiledere som redegjør for innholdet av forskriftene. For de tolknings spørsmål som denne saken reiser, er det etter mitt syn ikke nødvendig å gå inn på disse.

### *Likeverdighetsprinsippet*

- (33) Lovens § 14 og forskriftene, som utfylte § 14, påla kommunen en plikt til å behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager, og de private barnehagene hadde et rettskrav på slik behandling. Innholdet av kravet til likeverdig behandling beror på et rettsanvendelsesskjønn, og domstolene har full prøvelsesrett. Den konkrete beregningen beror riktignok i noen grad på skjønnsmessige vurderinger, blant annet med hensyn til hvilke kostnader som inngår i ordinær drift, hvilke heltidsplasser som skal medregnes, og hva som er «tilsvarende» kommunale barnehager. Men den klare hovedregel er at domstolene prøver alle lovbundne sider av en forvaltningsavgjørelse, også om dette forutsetter skjønnsmessige vurderinger i det enkelte tilfellet, jf. HR-2017-1258-A avsnitt 46 følgende med videre henvisning til Rt-2009-105 *Enskilda* avsnitt 112 og senere høyesterettspraksis.
- (34) Likeverdighetsprinsippet har sin bakgrunn i barnehageforliket i Stortinget i 2003, som forutsatte full barnehagedekning i løpet av 2005, jf. Innst. S. nr. 255 (2001–2002). Forliket bygget på en finansieringsmodell som i hovedsak besto av foreldrebetaling og statstilskudd samt prinsippet om at private og offentlige barnehager skulle *likebehandles*. På bakgrunn av dette ble barnehageloven endret, jf. Ot.prp. nr. 76 (2002–2003) side 5, hvor det heter:
- «Det foreslås også en regel om økonomisk likebehandling av private og kommunale barnehager. Både Sem-erklæringen og barnehageavtalen forutsetter likebehandling. I både barnehageavtalens modell og i en eventuell rammefinansieringsmodell er det nødvendig å sikre likebehandling. På denne bakgrunn foreslås det at det i loven legges til rette for økonomisk likebehandling.»
- (35) Departementet uttaler videre, på både side 36 og 37, at likebehandling av private og offentlige barnehager «er et mål i seg selv og et virkemiddel for å nå full behovsdekning». På side 37 er det en redegjørelse for det nærmere innholdet av kravet til likebehandling og innholdet av lovens begrep «likeverdig». Først presiseres det at «[d]en økonomiske likebehandlingen må ta utgangspunkt i kommunens finansiering av egne barnehager». I fortsettelsen heter det det:
- «Departementet vil på denne bakgrunn legge frem forslag om at alle godkjente barnehager skal behandles likeverdig i forhold til offentlige tilskudd. Det må fremgå av forskrifter hva som menes med likeverdig behandling. Departementet har merket seg at enkelte av de private barnehagenes interesseorganisasjoner er opptatt av hvorfor det foreslås likeverdig i lovens ordlyd, og ikke likebehandling. Departementet vil understreke at denne nyanseforskjellen er bevisst. Begrepet likeverdig åpner for et ønsket mangfold. Et slikt prinsipp ligger til grunn for bestemmelsen om likebehandling av private og offentlige barnehager i Sverige. Dersom det gis et lavere tilskudd til en privat enn til en kommunal barnehage, må dette begrunnes spesielt, for eksempel at den kommunale barnehagen tilbyr lengre åpningstid. ...»
- (36) Barnehagesektoren ble innlemmet i rammefinansieringen av kommunene fra 2011. Regjeringen fremmet i Ot.prp. nr. 57 (2007–2008) forslag til endringer i barnehageloven for å legge til rette for denne endringen fra statstilskudd til kommunal finansiering. I redegjørelsen for gjeldende rett på side 19 uttaler departementet blant annet:
- «Statstilskuddet bidrar til finansiering av basistilbudet i en barnehage. I tillegg gir staten særskilte tilskudd til barn med særlige behov som krever ekstra ressursinnsats i

barnehagen. Dette gjelder barn med nedsatt funksjonsevne, minoritetsspråklige barn og barn av nyankomne flyktninger.»

- (37) Deretter redegjøres det for prinsippet om økonomisk likeverdig behandling, hvor det på side 28 heter:

«Barnehageforliket av 2003 innførte maksimalgrense på foreldrebetaling som gjelder for alle barnehager. Videre hadde barnehageforliket som mål å innføre full økonomisk likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager, jf. Innst. S. nr. 250 (2002–2003). Innføring av full økonomisk likeverdig behandling vil utjevne forskjellene i offentlig finansiering mellom ikke-kommunale og kommunale barnehager. Full økonomisk likeverdig behandling vil innebære en utvidelse av de finansieringsforpliktelsene kommunene i dag har og innebære at kommunene får en plikt til å finansiere alle ikke-kommunale barnehager slik at de får den samme offentlige finansieringen per oppholdstime som kommunale barnehager får.»

- (38) I forslaget til § 14 var likeverdighetsprinsippet ikke tatt inn i lovteksten, og det var foreslått at nærmere regler om tilskudd til ikke-kommunale barnehager skulle fastsettes i kommunale forskrifter. Ved behandlingen i Stortinget ble dette endret, jf. Innst. O. nr. 103 (2008–2009) side 11, hvor flertallet i familie- og kulturkomiteen uttaler:

«*Flertallet* vil på bakgrunn av dette foreslå en endring av lovforslaget slik at prinsippet om likeverdig behandling tas inn i den nye lovbestemmelsen, og at det fortsatt skal være nasjonale forskrifter som skal legge føringer for hvordan likeverdig behandling skal forstås.»

- (39) Barnehageloven § 14 fikk etter dette det innholdet jeg har gjengitt tidligere.
- (40) Min forståelse av likeverdighetsprinsippet kan *oppsummeres* slik:
- (41) Det grunnleggende kravet er at det skal være *økonomisk likebehandling* mellom offentlige og private barnehager. Dette innebærer at de private barnehagene skal sikres den samme offentlige finansieringen per oppholdstime som kommunale barnehager får. Den økonomiske likebehandlingen tar derfor utgangspunkt i kommunens finansiering av egne barnehager.
- (42) Driftstilskuddet er knyttet til ordinære driftsutgifter, det vil si basistilbudet i barnehagen. Tilbud til barn med særlige behov faller utenfor denne rammen og finansieres ved særlige tilskudd. De private barnehagene skal ikke stilles dårligere økonomisk enn de kommunale barnehagene, men heller ikke bedre. Kravet til *likeverdighet* innebærer følgelig at det må ses hen til innholdet av barnehagetilbudet. Ot.prp. nr. 76 (2002–2003) nevner som eksempel at den kommunale barnehagen har lengre åpningstid enn den private. I et slikt tilfelle er ikke tilbudene likeverdige, og dette kan begrunne et lavere driftstilskudd til den private barnehagen. Det avgjørende er at likeverdige tilbud behandles likt ved fastsettelsen av tilskuddet til de private barnehagene.
- (43) Forskriftenes § 4, som jeg har gjengitt, bestemmer at tilskuddet skulle beregnes ut fra gjennomsnittlige driftskostnader per heltidsplass i *tilsvarende* kommunale barnehager. Jeg forstår det slik at «tilsvarende» i denne sammenheng betyr det samme som «likeverdig».

*Er kommunens beregning av driftskostnadene i samsvar med likeverdighetsprinsippet?*

- (44) Gjennomsnittlige driftskostnader per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager, jf. forskriften § 4, beregnes ved hjelp av en brøk hvor driftsutgiftene inngår i telleren og antall barn i heltidsplass er nevneren. Som jeg tidligere har pekt på, skal driftstilskuddet dekke *ordinære* driftsutgifter. Kommunen valgte derfor å holde kostnadene til personalet ved spesialavdelingene for barn med særlige behov utenfor beregningsgrunnlaget. Men når barna/heltidsplassene som var i spesialavdelingene samtidig ble regnet med, oppsto det et misforhold mellom det som ble målt i telleren og nevneren. De private barnehagene hadde ikke tilsvarende tilbud, og det gjaldt her barn som fikk et tilbud som går utover basistjenestene og finansieres særskilt. Konsekvensen av kommunens tilnærming skulle i tilfelle vært at barna/heltidsplassene i spesialavdelingene ble holdt utenfor beregningsgrunnlaget.
- (45) Resultatet av kommunens beregningsmåte var at tilskuddsbeløpet per heltidsplass ble lavere enn kommunens gjennomsnittlige driftskostnader til ordinær drift i egne barnehager. Dette innebærer at den måten kommunen beregnet gjennomsnittlig driftskostnad på, ikke var i samsvar med kravet til likeverdig behandling i barnehageloven § 14.
- (46) Jeg peker på at det kan tenkes flere beregningsmåter som ville oppfylle likeverdighetsprinsippet. Ett eksempel, som jeg har vært inne på, er at kommunen holdt barna i spesialavdelingene utenfor beregningsgrunnlaget. Fredrikstad kommune har et større antall kommunale barnehager, og en utregning basert på driftsutgiftene og barna i barnehagene med ordinær drift ville formodentlig gi et riktigere uttrykk for gjennomsnittlige driftsutgifter per ordinær heltidsplass. Et mulig alternativ kunne være å foreta en fordeling av kostnadene til personalet i spesialavdelingene, slik at det ble beregnet en personalkostnad knyttet til basistilbudet – ordinær drift – som skulle inngå i gjennomsnittsberegningen. De ytterligere kostnadene som relaterer seg til oppfølgingen av barn med særlige behov og høyere lønn til spesialpedagogisk personale, ville i et slikt eksempel bli holdt utenfor. Med dette utgangspunktet ville det ha vært riktig å ta med barna i spesialavdelingene ved gjennomsnittsberegningen.
- (47) Disse fremgangsmåtene er etter min mening mer adekvate for å oppfylle lovens vilkår om økonomisk likebehandling. Jeg utelukker ikke at også andre beregningsmetoder kan være aktuelle, men det er ikke nødvendig for meg å gå nærmere inn på dette.
- (48) Min konklusjon er etter dette at Fredrikstad kommunes beregning av driftstilskuddet til de private barnehagene for 2014 og 2015 var basert på uriktig rettsanvendelse. Jeg legger til grunn, slik kommunen har erkjent, at avvikene mellom tilskuddene for 2014 og 2015 og ordinære driftskostnader i tilsvarende kommunale barnehager ikke er ubetydelige. Vedtakene om driftstilskudd for disse årene må etter dette kjennes ugyldige.

### **Konklusjon og sakskostnader**

- (49) De private barnehagene har vunnet saken. Dette gjelder også for tingretten, da tyngdepunktet i saken for alle instanser har vært beregningsmetoden. Saken har ikke reist tvil, og jeg mener at de ankende parter og partshjelperen må tilkjennes sakskostnader for alle retter, jf. tvisteloven § 20-2.



- (50) Det samlede sakskostnadskravet for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett er 1 704 256 kroner. Kommunen har innsigelser mot kravet. Til sakskostnadskravet for tingretten, som er på 1 009 007 kroner, er det særlig fremholdt at det inkluderer 77 timers arbeid i 2015–2017, før søksmålet ble reist. Etter kommunens syn kan disse ikke anses som «kostnader ved saken», jf. § 20-5 første ledd. Kommunen har videre vist til at sakskostnadskravet for tingretten inkluderer en juridisk betenkning fra en advokat og 281 timers arbeid i 2018 og 2019 som er utført av et vitne som ifølge rettsboken var økonomi- og statistikkanalytiker i Private Barnehagers Landsforbund.
- (51) Forutsetningen for at utgifter som dette kan kreves dekket av motparten, er at de har kommet til nytte i saken, jf. tvisteloven § 20-5. De opplysningene som er fremlagt for Høyesterett, er etter mitt syn for sparsomme til at det kan gjøres en konkret vurdering. Samlet overstiger imidlertid sakskostnadskravet for tingretten vesentlig det som må anses som nødvendige kostnader ved saken, selv om det tas høyde for at saken for tingretten reiste flere spørsmål enn dem som har vært til prøving i lagmannsretten og Høyesterett.
- (52) De private barnehagenes sakskostnadskrav for Høyesterett er på 464 000 kroner, hvorav 10 000 kroner er kostnadsdekning. Kommunens innsigelse mot dette kravet er at den ikke skal erstatte advokatkostnadene som har påløpt som følge av at de private barnehagene skiftet prosessfullmektig da saken skulle føres for Høyesterett. Jeg er ikke enig i dette. Prosessfullmektigen for lagmannsretten har ikke møterett for Høyesterett. Det må etter mitt syn aksepteres at en part, når saken skal prosederes for Høyesterett, engasjerer en møterettsadvokat, som forutsetningsvis har nødvendig erfaring med å føre saker for Høyesterett. Men også i et slikt tilfelle må det tas hensyn til det arbeidet som advokaten for de tidligere instanser har lagt ned, og som advokaten for Høyesterett forutsetningsvis må kunne dra nytte av. Advokatsalæret for Høyesterett er høyt, men jeg finner det ikke nødvendig å ta stilling til om det isolert sett er for høyt. Jeg mener at det samlede kravet for tre rettsinstanser overstiger nødvendige kostnader, og at sakskostnadene for alle instanser passende kan settes til 1 200 000 kroner. I tillegg kommer rettsgebyrer, som utgjør 71 548 kroner.
- (53) Partshjelperen har krevd dekket 57 600 kroner. Kravet tas til følge.
- (54) Jeg stemmer for denne

#### D O M :

1. Fredrikstad kommunes vedtak om tilskudd for årene 2014 og 2015 kjennes ugyldige.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Fredrikstad kommune til Slangsvold barnehage, Glombo barnehage AS, Wilbergjordet barnehage, Hjørgunn barnehage, Benedicte Gundersen AS, Læringsverkstedet Begby DoReMi barnehage, Læringsverkstedet Trosvik DoReMi barnehage, Fotspor barnehage AS, Naturbarna AS, Noas Park barnehage AS, Roselia barnehage SA, Samvirkebarnehagene SA, Lyngmo barnehage og Blomsterøya barnehage SA i fellesskap 1 271 548 – enmilliontohundreogsyttientusenfemhundreogførtiåtte – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.

3. I sakskostnader for Høyesterett betaler Fredrikstad kommune til Private Barnehagers Landsforbund 57 600 – femtisjutusensekshundrekroner – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.

- (55) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (56) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (57) Dommer **Thyness:** Likeså.
- (58) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (59) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Fredrikstad kommunes vedtak om tilskudd for årene 2014 og 2015 kjennes ugyldige.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Fredrikstad kommune til Slangsvold barnehage, Glombo barnehage AS, Wilbergjordet barnehage, Hjørgunn barnehage, Benedicte Gundersen AS, Læringsverkstedet Begby DoReMi barnehage, Læringsverkstedet Trosvik DoReMi barnehage, Fotspor barnehage AS, Naturbarna AS, Noas Park barnehage AS, Roselia barnehage SA, Samvirkebarnehagene SA, Lyngmo barnehage og Blomsterøya barnehage SA i fellesskap 1 271 548 – enmilliontohundreogsyttientusenfemhundreogførtiåtte – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler Fredrikstad kommune til Private Barnehagers Landsforbund 57 600 – femtisjutusensekshundrekroner – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.